

דף הרחבות – סל התרופות

1. רבי יוסי אומר כביסתן של אותה העיר קודמת לשתייתן של בני עיר אחרת – שמוכר רבי יוסי שכיזן שבמוניעת כביסה יש צער רב, חיי נפש הוא.
(ע"פ ר"ן נדרים 9 עמוד ב)
2. ההסבר המוצע לשיטתו של ר' יוסי הוא כי מפסקי התורה עצמה יש ללמוד כי ההגדרה המינימליסטית של "חיייו" של האדם הורגת מעבר להבטחת תנאי הקיום הפיזיים והמינימליים בלבד, וכוללת אף את צורכי הקיום השניוניים – כאלו הדרושים להבטחת שלומו הפסיכולוגי, אשר בלעדיהם יכול האדם להתקיים אך בקיום כזה אשר עליו נכון יהיה לומר שהייו אינם חיים.
(יצחק רונס, תקציב הבריאות וחובת הצלת נפשות, בתוך: בצדק אחזה פניך: עניים ועוני - בין תמיכה לצמיחה, עמ' 255)
3. העובדה שמוטל על האדם הפרטי לעשות כך אינה גוררת בעקבותיה חובה על הציבור להשקיע את כל ממונו כדי למנוע מצבים של פיקוח נפש ולקנות את כל הטכנולוגיות האפשריות להצלת נפשות. הדיון המרכזי בשאלה זו הוא במצוות פדיון שבויים ובהיקף הכלל של "אין פודין את השבויין יותר על כדי דמיהן". אם כלל זה תקף גם בשאלות הנוגעות לפיקוח נפשות, אנו מוצאים אפוא כלל מפורש המגביל את חובת הציבור להציל נפשות.
(הרב יובל שרלו, סל תרופות במדינה יהודית, בתוך: הלכה ציונית - המשמעות ההלכתית של הריבונות היהודית, עמ' 427)
4. לא יהיה זה נכון לומר שבמדינה יהודית יוקצה התקציב המלא לבריאות בלי להתחשב בנושאים אחרים. הדבר בלתי אפשרי במישור המעשי, שכן ישנם תחומים נוספים המחייבים הקצאה תקציבית, ומעבר לכך – הדבר גם אינו נכון ברמה העקרונית. עם זאת, האתוס הבסיסי של הצלת נפשות והשיבות הבריאות אכן יביא לכך שההוצאה הלאומית לבריאות במדינת ישראל תהיה גבוהה מהמקובל במדינות אחרות. בשל כך, גם ההקצאה לסל התרופות צריכה להיות גבוהה יותר במדינת ישראל, אפילו במחיר הפחתת התקציב לנושאים אחרים.
(הרב יובל שרלו, שם, עמ' 429)
5. יש פילוסופים הטוענים שאסור לערב שיקולים תועלתיים ברמת ההכרעה של הפרט, קרי הרופא, משום שאין דמו של הפרט האחד הקורא לעזרה אדום מדמו של פרט שני הזקוק לעזרה. מחויבות של רופא לחוליו היא אישית וחורגת מעבר לשיקול תועלתני, כגון תוחלת החיים, התרומה הפוטנציאלית לחברה וכדומה. לעומת זאת, שיקוליו של שר הבריאות, הממונה על ניצול אופטימלי של התקציב שבאחריותו, חייבים להיות חברתיים לאומיים ותועלתניים. ההבדל בינו לבין הרופא הפרטי טמון בסוג המחויבות שלו. אין הוא מחויב לחולה זה או אחר באופן אישי אלא למושג מופשט יותר, שניתן לכנותו בריאות הציבור, או בריאות העם (...). אין הוא נתון לאילוצים שבהם נתון הרופא הפרטי, שאסור לו לסלק חולה אחד הנמצא בטיפולו, כדי לטפל בחולה אחר שתוחלת חייו גבוהה יותר, או שתרומתו העתידית לחברה גדולה יותר (...). הקרדיולוג האינדיבידואלי צריך לעשות הכל על מנת להציל את חייו של חולה הזקוק לניתוח מסובך יקר וארוך, גם אם היה יכול, באותם משאבים, להציל חיי עשרות הסובלים מתת-תזונה או מדלקת ריאות. אבל מתכנניה של בריאות הציבור ברמה הלאומית, הקולקטיבית, חייבים לעשות חשבונות תועלתניים כוללים, ולהתעלם מהערך המוחלט של חיי הפרט מנקודת המבט האישית.
(דוד הד, אתיקה ורפואה, עמ' 120).

6. פרופ' דוידסון: "לפני שנים רבות, בסוף מלחמת העולם השנייה, אירע בבית החולים הדסה מקרה מעניין מאוד; התפשטה מחלת ה"בקסיריאלמניגיסים", שהתמותה בה הגיעה למאה אחוזים, עד שהומצאה תרופת הפניצילין. כאשר הגיעה התרופה שהספיקה לריפוי של חולה אחד, היו בבית החולים 450 חולים. התעוררה דילמה במי למפל: בצעיר המטופל בילדים, או באדם המבוגר יותר? באדם שנושא משרה בכירה או במחוסר עבודה? פנינו לרב הראשי דאז, הרב הרצוג, כדי שיעזור לנו להחלים. בסופו של דבר הוחלט, כי הרופא יטפל באדם הראשון שייתקל בו כמחלקה. כיצד אנו יכולים להחלים הייו של מי שווים יותר?"

(פרוטוקול 304, ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, כ"ד בשבט תשמ"ז. בתוך: "ובחרת בחיים" - ערך ח"י אדם בתרבות ישראל, עמ' 40)

7. ערכם של החיים שונה מערכם של כל המצבים או ההישגים האנושיים בכך שהוא מהווה להם כפי שראינו תנאי ויסוד. מבחינה זו ניתן לומר שהחיים הם קדושים: הם מהווים אינטרס עליון, או מעין מטא-ערך עבור האדם (...). אין החיים ניתנים להמרה בערך אחר כלשהו בהיותם תנאי למימוש כל ערך אחר. על כן לא זו בלבד שהזהות המעמדית, האתנית או הלאומית, הזכאות המוסרית, התרומה הפוטנציאלית לחברה או הקשר החזוי עם הרופא, כל אלה אינם נראים רלבאנטים לקביעת סדר הטיפול בחולים העומדים בפני סכנת חיים, אפילו מספר הניצלים אינו נראה לפילוסופים אחדים רלבאנטי. אסור לנו להקריב הייו של אדם אחד כדי להציל המישה, שכן זהו שימוש באדם עצמו כבאמצעי עבור קידום אינטרס של זולתו.

(...) יש תיאורטיקנים הסבורים, שאפילו כאשר מדובר על הימנעות ממעשה, על העדר כוונת ההמתה, אסור להעדיף היי המישה על פני היי אחד (...). התפישה הפילוסופית העומדת מאחורי טענה מפתיעה זו אומרת, שאין משמעות לחיים אלא עבור בעליהם, ובמובן זה ערכם אינו ניתן לקיבוץ או להצבר באופן על-אישי. אין ערך כשלעצמו בקובץ של חמש מערכות חיים, שכן אין שום סובייקט אשר עבורו יש בקובץ זה ערך ייחודי. עבור האדם היחיד שהייו מוקרכים לטובת הצלת היי המישה האנשים, העובדה שהיה יחיד היא אקראית, ואין בה די להצדיק את נטישתו. זכותו אינה חלשה מזכותם של החמישה, שכן לחמישה זכות רק באופן נפרד ולא בתור קבוצה.

(דוד הד, אתיקה ורפואה, עמ' 116)